

Kommunernes anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser i børnesager

Social- og Integrationsministeriet har bedt Ankestyrelsen om at gennemføre en undersøgelse af, hvordan kommunerne anvender forældrekompetenceundersøgelser i sager om udsatte børn og unge.

Udover at afdække omfanget af forældrekompetenceundersøgelser er formålet med undersøgelsen også at belyse, hvordan familieforhold samt ressourcer og problemer hos forældrene bliver afdækket i den børnefaglige undersøgelse, der skal udarbejdes inden der iværksættes foranstaltninger for børn og unge med behov for særlig støtte.

Det er endvidere et selvstændigt formål at afdække, hvorvidt kommunerne anvender et sæt af retningslinjer om udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser, som Socialministeriet offentliggjorde 21. juni 2011.

Til at belyse ovenstående er alle kommuner blevet bedt om at besvare et spørgeskema om i hvilket omfang, de rekvirerer og udarbejder forældrekompetenceundersøgelser. Herudover har Ankestyrelsen gennemgået 104 sager fra 12 kommuner, hvor der efter 1. januar 2011 er truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet. Børnesagkyndige konsulenter i Ankestyrelsen har desuden gennemgået 10 forældrekompetenceundersøgelser.

Kort om forældrekompetenceundersøgelser

- Forældrekompetenceundersøgelser gennemføres for at afdække forældres evne til at tage vare på deres barn.
- Forældrekompetenceundersøgelser anvendes således i sager om støtte til børn og unge med særlige behov med henblik på at afklare, hvad der er til barnets bedste
- Forældrekompetenceundersøgelser gennemføres som oftest som en del af den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50, der har til formål at afdække ressourcer og vanskeligheder hos barnet og familien.

1.1 Resultater fra den landsdækkende spørgeskemaundersøgelse

Alle kommuner er i perioden juni til juli 2012 blevet bedt om at besvare et spørgeskema. Kommunerne er bedt om at opgøre, i hvilket omfang de anvender forældrekompetenceundersøgelser samt hvilke typer af foranstaltninger, det hyppigst giver anledning til at udarbejde en forældrekompetenceundersøgelse.

Det landsdækkende spørgeskema er besvaret af 83 kommuner, hvilket svarer til en besvarelsesprocent på 85¹.

Antallet af forældrekompetenceundersøgelser varierer mellem kommunerne

82 kommuner har oplyst, at de i 2011 rekvirerede 816 forældrekompetenceundersøgelser, *jf. tabel 1.1*.

Tabel 1.1 Hvor mange forældrekompetenceundersøgelser rekvirerede kommunen i 2011?

Antal forældrekompetenceundersøgelser	816
Gennemsnit pr. kommune	10
Minimum (Læse, Ærø, Fanø)	0
Maksimum (Aalborg)	77

Af bilag 1 fremgår den samlede oversigt over antal i de enkelte kommuner.

De tre ø-kommuner Fanø, Læsø og Ærø oplyser, at de ikke rekvirerede nogen forældrekompetenceundersøgelser i 2011. Størstedelen af kommunerne – 67 kommuner – rekvirerede mellem 1 og 15 forældrekompetenceundersøgelser i 2011. De tre kommuner, som udarbejdede flere end 30 forældrekompetenceundersøgelser i 2011 er Mariagerfjord Kommune (skønnet antal er 35), Københavns Kommune (skønnet antal er 45), og Aalborg Kommune (bygger på en præcis optælling på 77), *jf. tabel 1.2*.

¹ Følgende kommuner har ikke besvaret pr. 2. august 2012: Hedensted, Vejle, Langeland, Kerteminde, Guldborgsund, Næstved, Slagelse, Holbæk, Halsnæs, Hørsholm, Helsingør, Hillerød, Frederiksberg, Viborg, Rebild
Ikke alle kommuner har besvaret alle spørgsmål. Det vil fremgå af tabellen, hvor mange kommuner der har besvaret de enkelte spørgsmål

Table 1.2 Antal rekvirerede forældrekompetenceundersøgelser i 2011

Antal rekvirerede forældrekompetenceundersøgelser	Antal kommuner
Ingen	3
1-5	34
6-10	19
11-15	14
16-20	5
21-25	1
26-30	4
Over 30	3
I alt	82

Note: Tabellen bygger på de 82 kommuner, der har besvaret spørgsmålet. 44 kommuner oplyser, at antallet af rekvirerede forældrekompetenceundersøgelser er skønnet. Københavns Kommune oplyser, at antallet af forældrekompetenceundersøgelser bygger på data fra 6 af de 8 lokalcentre. En kommune nævner, at data alene er for familieafdelingen – handicapafdelingen kan også rekvirere forældrekompetenceundersøgelser.

44 kommuner oplyser, at antallet af udarbejdede forældrekompetenceundersøgelser er skønnet. Antallet af sager, hvor forældrenes forældreevne vurderes, er højere, da det ofte i forbindelse med iværksættelse af familiebehandling ligger implicit, at forældreevnen også skal vurderes (samspilsundersøgelser). Der kan således være tilfælde, hvor der er udarbejdet psykologiske undersøgelser som supplement til samspilsundersøgelser.

Kommunerne er bedt om at oplyse det samlede antal sager om støtte til børn og unge med særlige behov, som de i 2011 behandlede. De indberettede oplysninger har ikke været valide for alle kommuner. Fra Ankestyrelsens Anbringelsesstatistik² vides det, at kommunerne årligt træffer ca. 2.800 afgørelser om børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet. Herudover gives der støtteforanstaltninger til ca. 14.000 børn og unge og deres familier årligt³. Forældrekompetenceundersøgelser anvendes således i en meget lille del af det årlige antal sager, hvor der gives foranstaltninger til børn og unge med behov for særlig støtte, og hvor der potentielt kan være behov for forældrekompetenceundersøgelser.

²

³ Tal om anbringelser kan findes på Ankestyrelsens hjemmeside via dataportalen "Tal fra Ankestyrelsen". Antallet af børn og unge, der modtager forebyggende foranstaltninger, kan findes Danmarks Statistiks dataportal "statistikbanken". Det angivne antal illustrerer alene omfanget af børn og unge, der modtager støtte og hvor der potentielt kan være behov for at udarbejde forældrekompetenceundersøgelser. Børn og unge der er anbragt uden for hjemmet kan godt samtidig modtage forebyggende foranstaltninger.

Forældrekompetenceundersøgelser anvendes oftest i anbringelsessager

For at indhente viden om i hvilke sagstyper forældrekompetenceundersøgelser anvendes, er kommunerne blevet bedt om at svare på, hvilke foranstaltningstyper, der oftest bliver besluttet på baggrund af forældrekompetenceundersøgelsen.

Kommunernes svar viser, at forældrekompetenceundersøgelser bruges i et bredt spektrum af børnesagerne. Oftest munder forældrekompetenceundersøgelsen ud i en beslutning om at anbringe barnet uden for hjemmet med forældrenes samtykke. I lige under en tredjedel (28 procent) af de sager, hvor der i 2011 blev rekvireret en forældrekompetenceundersøgelse, blev barnet efterfølgende anbragt uden for hjemmet med samtykke, *jf. tabel 1.3*.

I 17 procent af de sager, hvor der i 2011 blev rekvireret en forældrekompetenceundersøgelse, blev der efterfølgende truffet beslutning om en tvangsmæssig anbringelse (uden forældrenes samtykke efter § 58). Samlet set blev 46 procent af forældrekompetenceundersøgelserne i 2011 udarbejdet i forbindelse med anbringelsessager.

Tabel 1.3 Hvordan fordelte forældrekompetenceundersøgelserne sig på foranstaltningstype (efter § 52 og § 58) i 2011?

Foranstaltning:	Procent
Ophold i dagtilbud, fritidshjem, mv.	1
Praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet	10
Familiebehandling/ behandling af barnets eller den unges problemer	22
Døgnophold for både forældremyndighedsindehaver, barnet eller den unge og andre medlemmer af familien	12
Aflastningsordning	3
Udpegning af en fast kontaktperson for barnet eller den unge eller for hele familien	3
Anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet med samtykke	28
Formidling af praktisk tilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver for den unge og i den forbindelse udbetaling af en godtgørelse til den unge	0
Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk og pædagogisk støtte	3
Anbringelse uden samtykke efter § 58	17
I alt	100

Note: Tabel 1.2 tager udgangspunkt i de 82 kommuner, der har angivet, hvor mange forældrekompetenceundersøgelser, de rekvirerede i 2011, jf. tabel 1.1. Af disse 82 kommuner har 72 kommuner angivet, hvordan forældrekompetenceundersøgelser fordeler sig på foranstaltningstype. Tabellen fordeler således 772 forældrekompetenceundersøgelser.

22 procent af forældrekompetenceundersøgelserne foretages i sager, hvor der gives familiebehandling, mens 12 procent af undersøgelserne udarbejdes i sager, hvor både barnet og forældremyndighedshaverne er i døgnophold.

10 procent af forældrekompetenceundersøgelserne er udarbejdet i forbindelse med sager om praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet. Der er også udarbejdet forældrekompetenceundersøgelser i sager om aflastningsordning, kontaktperson, ophold i dagtilbud samt anden hjælp.

Flere af kommunerne understreger i deres svar, at forældrekompetenceundersøgelserne som oftest rekvireres i forbindelse med udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse, hvilket vil sige inden der er taget stilling til foranstaltningstypen.

En kommune beskriver processen således:

"Ofte bliver der iværksat forældrekompetenceundersøgelse i forlængelse af en børnefaglig undersøgelse - og jo egentlig som en uddybning heraf. Baggrunden er oftest,

at der er tvivl om, hvorvidt forældrene besidder de nødvendige forældrekompetencer til at kunne varetage omsorgen for barnet. En kompetenceundersøgelse iværksættes ligeledes for, at vi kan blive skarpe på, hvilken type foranstaltning, der er nødvendigt for at forældrene kan varetage omsorgen. Har forældrene de nødvendige kompetencer til, at der kan skabes en udvikling og forandring til gavn for barnet."

Kommunerne er opmærksomme på centrale retningslinjer for forældrekompetenceundersøgelser

Socialministeriet udsendte i juni 2011 et sæt retningslinjer for, hvordan forældrekompetenceundersøgelser kan udarbejdes og anvendes⁴. Lovgivningen regulerer ikke, hvornår og hvordan forældrekompetenceundersøgelser skal gennemføres, så retningslinjerne er ikke bindende, og kommunerne er ikke forpligtet til at følge dem.

Ankestyrelsen har spurgt kommunerne om, hvorvidt kommunerne er opmærksomme på Socialministeriets retningslinjer, og om de anvender dem, når de henholdsvis udarbejder og bestiller forældrekompetenceundersøgelser.

94 procent af de 78 kommuner, der har svaret, er opmærksomme på de eksisterende retningslinjer for forældrekompetenceundersøgelser, *jf. tabel 1.4*.

Tabel 1.4 Er kommunen opmærksom på Socialministeriets retningslinjer for forældrekompetenceundersøgelser?

	Antal	Procent
Ja	73	94
Nej	5	6
I alt	78	100

Kendskabet til retningslinjerne kan være forskelligt inden for kommunen. En kommune uddyber:

"Stort set alle psykologfaglige konsulenter i kommunen kender og anvender retningslinjerne. Det samme er ikke tilfældet for sagsbehandlere og afdelingslederes vedkommende".

Af de 73 kommuner, der er opmærksomme på Socialministeriets retningslinjer, svarer 86 procent, at de altid eller ofte benytter disse retningslinjer, når de rekvirerer forældrekompetenceundersøgelser, *jf. tabel 1.5*.

⁴ "Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser", Socialministeriet, juni 2011

Tabel 1.5 I hvilket omfang anvender kommunen retningslinjerne, når der rekvireres forældrekompetenceundersøgelser?

	Antal	Procent
Altid	37	51
Ofte	25	35
Sjældent	8	11
Aldrig	2	3
I alt	72	100

Note: 72 af de 73 kommuner, der er opmærksomme på retningslinjerne har besvaret spørgsmålet.

Tilsvarende svarer 78 procent af kommunerne, at de altid eller ofte benytter retningslinjerne, når de udarbejder forældrekompetenceundersøgelser, *jf. tabel 1.6*.

Tabel 1.6 I hvilket omfang anvendes retningslinjerne, når der udarbejdes forældrekompetenceundersøgelser?

	Antal	Procent
Altid	34	49
Ofte	22	29
Sjældent	9	13
Aldrig	4	6
I alt	69	100

Note: 69 af de 73 kommuner, der er opmærksomme på retningslinjerne, har besvaret spørgsmålet

Flere kommuner uddyber, at besvarelsen dækker over de tilfælde, hvor forældrekompetenceundersøgelsen bliver udarbejdet af kommunens interne psykologer. Ikke alle kommuner er bekendt med, om retningslinjerne anvendes, når det er eksterne psykologer, der foretager undersøgelsen.

Kommunernes anvendelse af Socialministeriets retningslinjer for forældrekompetenceundersøgelser skal ses i lyset af, at 28 procent af kommunerne har udarbejdet deres egne retningslinjer på området, *jf. tabel 1.7*.

Tabel 1.7 Har kommunen udarbejdet egne retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser?

	Antal	Procent
Ja	21	27
Nej	57	73
I alt	78	100

Flere kommuner uddyber, at deres retningslinjer tager afsæt i eller ligger tæt op af Socialministeriets retningslinjer. Flere af de kommuner, der ikke har retningslinjer oplyser, at de er i gang med eller forventer at udarbejde egne retningslinjer med udgangspunkt i Socialministeriets retningslinjer.

En kommune nævner:

"Der er ingen nedskrevne retningslinjer. Forud for beslutning om at få foretaget en forældrekompetenceundersøgelse foretager familieteamet sammen med psykologisk- og socialfaglig konsulent og familiens sagsbehandler en familieanalyse. Denne analyse danner basis for beslutning om ekstern forældrekompetenceundersøgelse"

Anvendelse af autoriserede psykologer

86 procent af kommunerne anvender altid autoriserede psykologer, når der skal gennemføres forældrekompetenceundersøgelser, mens det for de resterende 14 procent af kommunerne sker ofte, jf. tabel 1.8.

Tabel 1.2 Hvor ofte medvirker en autoriseret psykolog til at udarbejde forældrekompetenceundersøgelser?

	Antal	Procent
Altid	68	86
Ofte	11	14
Sjældent	0	0
Aldrig	0	0
I alt	79	100

Kommunerne anvender både interne og eksterne psykologer – dog overvejende eksterne psykologer, jf. tabel 1.9.

Tabel 1.9 Anvendes interne eller eksterne psykologer til at udarbejde forældrekompetenceundersøgelser?

	Antal	Procent
Interne (ansat af kommunen)	25	33
Eksterne	51	67
I alt	76	100

Enkelte kommuner begrundet, at de overvejende anvender eksterne psykologer for at forældrene kan få en fuldstændig objektiv vurdering af deres forældreevne. En intern psykolog kan have været tilknyttet familien i en længere periode, så ved at benytte en ekstern psykolog undgår man habilitetsproblemer. Det kan også være et konkret ønske fra forældrene, at der anvendes en ekstern psykolog.

"I de fleste tilfælde bliver forældrekompetenceundersøgelserne udarbejdet af eksterne psykologer. Dette skyldes dels manglende ressourcer og habilitetsproblemer, ligesom mange forældre har et ønske om, at undersøgelsen foregår ved ekstern psykolog."

1.2 Gennemgang af konkrete sager og forældrekompetenceundersøgelser

Til at afdække, hvordan forældrenes ressourcer og problemer bliver afdækket i sager om støtte til børn og unge med særlige behov, har Ankestyrelsen gennemgået 104 sager, hvor en kommune efter 1. januar 2011 har truffet afgørelse om at anbringe et barn eller ung uden for hjemmet. 12 kommuner er bedt om at indsende tilfældigt udvalgte sager⁵.

Alle sagerne er gennemgået juridisk i Ankestyrelsen. Fokus for gennemgangen har været at afdække følgende:

- Hvilke typer af materiale, der indgår i afdækningen af ressourcer og problemer hos forældrene i den børnefaglige undersøgelse
- Hvilke faggrupper, der har bidraget til at afdække ressourcer og problemer

I 10 af de 104 sager er der i forbindelse med kommunens sagsbehandling af sagen udarbejdet en forældrekompetenceundersøgelse. De 10 sager, hvori der foreligger en forældrekompetenceundersøgelse, er gennemgået af Ankestyrelsens børnesagkyndige konsulenter. Konsulenterne har både vurderet sagerne i sin helhed og de konkrete forældrekompetenceundersøgelser.

⁵ Sagerne er primært indkaldt til brug for Ankestyrelsens bidrag til opfølgning på implementering af Barnets Reform. For ikke at indkalde sager ad flere omgange og belaste kommunerne unødigt indgår sagerne ligeledes i denne undersøgelse. Kommunerne er særskilt bedt om at være opmærksomme på at indsende forældrekompetenceundersøgelse, hvis en sådan er udarbejdet i sagen. Kommunerne er bedt om at indsende alle sagsakter i anbringelsessagerne, da Ankestyrelsens vurdering alene baserer sig på de dokumenterede oplysninger i sagerne. Såfremt væsentlige sagsakter ikke har været at finde i sagen er det vurderet, at disse ikke er udarbejdet.

Fokus for den børnesagkyndige vurdering af forældrekompetenceundersøgelserne har været:

- om det materiale, der er anvendt til at afdække ressourcer og problemer hos forældrene, er tilstrækkeligt
- vurdering af forældrekompetenceundersøgelseernes kvalitet og anvendelse i sagsbehandlingen

Nedenstående boks fremhæver anbefalinger, som fremgår af Socialministeriets retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser.

- Forældrekompetenceundersøgelser bør kun gennemføres, hvor kommunen har behov for yderligere indsigt i, hvad der skal til for at bringe barnet ind i en god udvikling, og hvor en psykologisk undersøgelse er nødvendig for at belyse dette
- Forældrekompetenceundersøgelser bør gennemføres ved brug af flere metoder, herunder samtaler med forældrene, samtaler med barnet, observationer af samspillet mellem barn og forældre samt evt. relevante psykologiske tests
- Forældrekompetenceundersøgelser bør fokusere på såvel styrker som svagheder ved forældrenes relation til og samspil med barnet
- Forældrekompetenceundersøgelser skal ikke indeholde anbefalinger om konkrete foranstaltninger, men bør i stedet rumme konklusioner om barnets støtte- og udviklingsbehov sammenholdt med en vurdering af forældrenes muligheder for at varetage disse behov
- Undersøgelsen bør afsluttes med en grundig gennemgang af erklæringen og af undersøgerens vurderinger og konklusioner med forældrene

Kilde: "Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser", Socialministeriet, juni 2011

1.2.1 Oplysningsgrundlag til at afdække ressourcer og problemer hos forældrene i den børnefaglige undersøgelse

Ankestyrelsen har i de 104 sager undersøgt, i hvilket omfang der er udarbejdet den lovpligtige børnefaglige undersøgelse inden der er truffet afgørelse om anbringelse. Samt hvilke typer af oplysninger og materialer, der indgår i den børnefaglige undersøgelse i forhold til at afdække ressourcer og problemer hos forældrene – herunder om der er gennemført en forældrekompetenceundersøgelse.

I 86 af de 104 sager, svarende til 83 procent, er der udarbejdet en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50. I 13 sager, hvor den børnefaglige undersøgelse ikke er udarbejdet, har Ankestyrelsen vurderet, at den burde have været det. I fem sager skete anbringelsen akut, hvorfor det ikke kunne nås at udarbejde en § 50 undersøgelse inden afgørelsen om anbringelse, *jf. tabel 1.10.*

Tabel 1.10 Er der udarbejdet en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50?

	Antal	Pct.
Ja	86	83
Nej, men det burde der have været	13	11
Nej, anbringelsen var akut	5	5
I alt	104	100

Note: I en enkelt sag henvises der til en børnefaglig undersøgelse efter § 50, men den er ikke fremsendt. Det er således vurderet, at den ikke foreligger.

Gennemgangen af de 86 børnefaglige undersøgelser viser, at kommunerne typisk anvender journalnotater til afdækning af forældrenes ressourcer og problemer. Dette er tilfældet i 94 procent af sagerne. Udtalelser og statuserklæringer⁶ indgår i henholdsvis 73 procent og 43 procent af de børnefaglige undersøgelser.

Derudover indgår speciallægeerklæringer og udskrivningsbreve i cirka hver tiende børnefaglige undersøgelser, *jf. tabel 1.11*.

Tabel 1.11 Hvilke typer af materiale indgår i afdækningen af ressourcer og problemer hos forældrene i den børnefaglige undersøgelse?

	Antal	Procent
Journalnotater	81	94
Udtalelser	63	73
Statuserklæringer	37	43
Speciallægeerklæringer	10	12
Udskrivningsbreve	8	9
Forældrekompetenceundersøgelse	7	8
Generel helbredsundersøgelse	2	2
Akter fra pensionssag	2	2
Akter fra kontanthjælpssag	2	2
Andet	63	73
Antal sager i alt	86	

Note: Sagerne kan indeholde flere forskellige typer af materiale. Procentangivelsen summer derfor ikke til 100.

⁶ Se vejledning til måleskema.

Sagsgennemgangen viser endvidere, at der i syv sager er gennemført en forældrekompetenceundersøgelse i tilknytning til den børnefaglige undersøgelse til at afdække ressourcer og problemer hos forældrene i den børnefaglige undersøgelse⁷.

Kategorien "andet" består for eksempel af mellemkommunale underretninger, andre underretninger, oplysninger fra Det Grønlandske Hjemmestyre og oplysninger fra statsforvaltningssager.

Der indgår i få af sagerne materiale fra pensionssager, kontanthjælpssager og fra generelle helbredsundersøgelser.

1.2.2 Faggrupper der bidrager til at afdække forældrenes forhold

Ankestyrelsen har set på hvilke faggrupper, der indgår i arbejdet med at afdække de relevante forhold hos forældrene i sager, hvor der er udarbejdet en børnefaglig undersøgelse.

Udover sagsbehandleren, som bidrager med at afdække ressourcer og problemer i stort set alle sager (98 procent), er det skolelærere og familiebehandlere/familierådgivere, som hyppigst bidrager med oplysninger om forældrene. Det sker i henholdsvis 50 procent og 47 procent af sagerne, *jf. tabel 1.12*.

Tabel 1.12 Hvilke faggrupper har bidraget til at afdække de relevante forhold hos forældrene?

	Antal	Procent
Sagsbehandler	84	98
Lærer	43	50
Familiebehandler/familierådgiver	40	47
Autoriseret psykolog	21	24
Speciallæge	21	24
Pædagog	20	23
Praktiserende læge	10	12
Sundhedsplejerske	8	9
Sygeplejerske	1	1
Andre	26	30
Antal børnefaglige undersøgelser i alt	86	

⁷ Der er udarbejdet forældrekompetenceundersøgelser i 10 af de 104 sager. Det er dog kun i syv af sagerne, hvor det er dokumenteret, at forældrekompetenceundersøgelsen indgår direkte i den børnefaglige undersøgelse. I tre yderligere tilfælde er der udarbejdet en forældrekompetenceundersøgelse.

Note: Der kan være flere forskellige faggrupper, der har bidraget til at afdække forældrenes problemer og ressourcer. Procentangivelsen summer derfor ikke til 100.

I ca. en fjerdedel af de børnefaglige undersøgelser har en autoriseret psykolog, en speciallæge eller en pædagog bidraget til at afdække relevante forhold. Praktiserende læger har bidraget i 12 procent af undersøgelserne. Sundhedsplejerske har bidraget i 9 procent af de børnefaglige undersøgelser. Det skal ses i lyset af, at sagerne primært omhandler børn og unge, der er ældre end 10 år.

1.2.3 Børnesagkyndig vurdering af forældrekompetenceundersøgelser

I 10 af de 104 gennemgåede anbringelsessager foreligger der en forældrekompetenceundersøgelse i sagen. Børnesagkyndige konsulenter i Ankestyrelsen har vurderet indholdet i de 10 forældrekompetenceundersøgelser.

Vurdering af materialets tilstrækkelighed i forhold til afgørelsen om anbringelse

Ankestyrelsens børnesagkyndige har blandt andet vurderet, om de dokumenterede oplysninger om forældrenes ressourcer og problemer har været tilstrækkelige til at kunne træffe afgørelse om anbringelse.

De børnesagkyndiges vurderinger er foretaget i de 10 sager, hvori der indgår en forældrekompetenceundersøgelse. Vurderingen er foretaget på baggrund af den samlede mængde af informationer og materiale, der ligger på sagen.

Gennemgangen viser, at kommunerne i forbindelse med afgørelsen om anbringelse i alle 10 tilfælde havde tilstrækkeligt med materiale til at afdække de relevante forhold hos forældrene, jf. tabel 1.13.

Tabel 1.13 Vurderes materialet på afgørelsestidspunktet at være tilstrækkeligt til at afdække de relevante forhold hos forældrene?

	Antal	Procent
Ja	10	100
Nej	0	0
I alt	10	100

I enkelte af sagerne fremhæver de børnesagkyndige konsulenter et grundigt journal- og dokumentationsarbejde samt god metodisk sagsbehandling.

1.2.4 Forældrekompetenceundersøgelseernes kvalitet og anvendelse i sagsbehandlingen

Ved hjælp af forældrekompetenceundersøgelserne er det i de fleste sager lykkedes at afdække forældrenes evne til at varetage omsorgen for barnet eller den unge i

hverdagen. Ankestyrelsens børnesagkyndige har således vurderet, at dette i høj grad er tilfældet i seks af undersøgelseerne, mens det i nogen grad er tilfældet i to af undersøgelseerne, *jf. tabel 1.14.*

Tabel 1.14 I hvor høj grad afdækker forældrekompetenceundersøgelsen forældrenes evne til at varetage omsorgen for barnet eller den unge i hverdagen?

	Antal	Procent
I høj grad	6	60
I nogen grad	2	20
I ringe grad	2	20
Nej	0	0
I alt	10	100

I de sidste to forældrekompetenceundersøgelser er det kun i ringe grad lykkes at afdække forældrenes evne til at varetage omsorgen for barnet eller den unge i hverdagen. I den ene sag foreligger gode psykologiske tests, men der indgår ikke samspilsobservationer eller vurdering af børnenes konkrete perspektiv og behov. I den anden sag vedrører forældrekompetenceundersøgelsen moderen og et andet mere behandlingskrævende barn. Undersøgelsen er ikke suppleret med oplysninger i forhold til den aktuelle anbringelse af et andet af moderens børn.

I næsten alle sagerne har den psykolog, der primært har udført forældrekompetenceundersøgelsen, haft adgang til alle relevante sagsakter under udarbejdelsen af undersøgelsen. Dette er tilfældet i ni af undersøgelseerne, *jf. tabel 1.15.*

Tabel 1.15 I hvor høj grad har psykologen haft adgang til alle relevante sagsakter i forbindelse med udarbejdelse af undersøgelsen?

	Antal	Procent
I høj grad	9	90
I nogen grad	0	0
I ringe grad	0	0
Slet ikke	1	10
I alt	10	100

I den sag, hvor psykologen ikke har haft adgang til de relevante sagsakter, har dette medført, at meget vigtige oplysninger i forhold til børnenes opvækst og om forældrene ikke er medtaget i undersøgelsen. Blandt andet indgår det derfor ikke som en del af undersøgelsens oplysningsgrundlag, at faderen tidligere er dømt for vold mod børnene.

Samlet set vurderer Ankestyrelsens børnesagkyndige, at syv af forældrekompetenceundersøgelserne i høj grad er sammenhængende og valide undersøgelser, *jf. tabel 1.16.*

Tabel 1.16 I hvilket omfang er det en sammenhængende og valid undersøgelse?

	Antal	Procent
I høj grad	7	70
I nogen grad	0	0
I ringe grad	3	30
Nej	0	0
I alt	10	100

Der lægges blandt andet vægt på, at der i disse undersøgelser argumenteres for de enkelte faglige vurderinger og metodiske valg, at der gennemføres samtaler og testing samt at de foreliggende sagsakter inddrages i undersøgelsen *jf. socialministeriets vejledning.*

Tre af undersøgelserne bliver vurderet til kun i ringe grad at være sammenhængende og valide. Dette skyldes blandt andet, at undersøgelserne ikke forholder sig til andre forhold for familien såsom svære økonomiske problemer eller misbrugsproblemer. Ligeledes rummer undersøgelserne kun få eller ingen betragtninger om børnene og deres problemstillinger samt samspillet imellem forældrenes og børnenes udfordringer. Endelig bliver kvaliteten af forældrenes kontakt med børnene ikke ordentligt eller slet ikke belyst.

I nogle sager lægges en forældrekompetenceundersøgelse, der er udarbejdet ved en tidligere lejlighed, til grund for den aktuelle foranstaltning. Seks af forældrekompetenceundersøgelserne i denne undersøgelse er udarbejdet i forbindelse med den aktuelle anbringelse, mens fire er udarbejdet tidligere i sagsforløbet, *jf. tabel 1.17.*

Tabel 1.37 Er forældreundersøgelsen udarbejdet i forbindelse med den aktuelle anbringelse?

	Antal	Procent
Ja	6	60
Nej	4	40
I alt	10	100

Af de fire undersøgelser, der ikke er udarbejdet i forbindelse med den aktuelle foranstaltning, er det vurderet, at to af undersøgelserne fortsat er tilpas aktuelle til, at de kan indgå i beslutningsgrundlaget til den aktuelle anbringelse uden yderligere

supplement. Dermed er det vurderet, at der burde have været udarbejdet et supplement til to af forældrekompetenceundersøgelserne, *jf. tabel 1.18*.

Tabel 1.18 Burde der have været et supplement til forældrekompetenceundersøgelsen?

	Antal	Procent
Ja	2	50
Nej	2	50
I alt	4	100

Note: Tabellen er baseret på de fire sager, hvor der ikke er udarbejdet en forældrekompetenceundersøgelse i forbindelse med den seneste anbringelse.

1.2.5 Faggrupper der her gennemført forældrekompetenceundersøgelserne

Tre af undersøgelsens 10 forældrekompetenceundersøgelser er udarbejdet internt i kommunen, det vil sige af kommunens egne fagfolk, mens de øvrige syv undersøgelser er udarbejdet af eksterne fagfolk.

I tre tilfælde er forældrekompetenceundersøgelser udarbejdet af kommunens egne fagfolk nemlig kommunalt ansatte psykologer, *jf. tabel 1.19*.

Tabel 1.19 Hvilke faggrupper har bidraget til forældrekompetenceundersøgelsen?

	Interne		Eksterne	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Autoriseret psykolog	3	100	4	20
Psykolog med specialuddannelse	0	0	3	30
Sagsbehandler	0	0	0	0
Andre	0	0	0	0
Uoplyst	0	0	0	0
I alt	3	100	7	100

Syv forældrekompetenceundersøgelser er udarbejdet af eksterne fagfolk. Her er det også psykologer, De er primært udarbejdet af autoriserede psykologer, mens fire af undersøgelserne er udarbejdet af psykologer med en børnefaglig specialuddannelse.

1.2.6 Inddragelse af forældrene

For at sikre det bedste mulige udbytte af forældrekompetenceundersøgelsen og et godt grundlag for de fremtidige samarbejdsrelationer mellem familien og kommunen, skal udgangspunktet for forældrekompetenceundersøgelsen altid være, at kommunen aktivt skal søge at opnå dialog og samarbejde med forældrene om undersøgelsen. Kommunen skal således altid søge at opnå forældrenes accept af undersøgelsen, selvom der ikke er

tale om et formelt samtykkekrav. Det fremgår af Socialministeriets retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser.

Forældrene er overvejende godt informeret om formålet med den forældrekompetenceundersøgelse, der er gennemført. I 9 af de 10 gennemgåede undersøgelser er forældrene i høj grad eller i nogen grad informeret. I ét tilfælde har det ikke været muligt at vurdere ud fra de skriftlige sagsakter, *jf. tabel 1.20*.

Tabel 0.20 I hvor høj grad er forældrene informeret om formålet med undersøgelsen?

	Antal	Procent
I høj grad	8	80
I nogen grad	1	10
I ringe grad	0	0
Nej	0	0
Uoplyst	1	10
I alt	10	100

Forældrene har i stort set alle forældrekompetenceundersøgelser fået gennemgået undersøgelsen, hvilket er væsentligt i forhold til at undersøgelsen udarbejdes i dialog og samarbejde med forældrene, *jf. tabel 1.21*.

Tabel 0.21 Har forældrene fået undersøgelsen gennemgået og fået lejlighed til at komme med bemærkninger?

	Har forældrene fået gennemgået undersøgelsen		Har forældrene haft lejlighed til at komme med bemærkninger?	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	8	80	8	80
Nej	0	0	0	0
Uoplyst	2	20	2	20
I alt	10	100	10	100

I samme omfang har forældrene haft lejlighed til at komme med bemærkninger til undersøgelsens resultater. De børnesagkyndige konsulenter bemærker, at forældrekompetenceundersøgelsen typisk er blevet forelagt forældrene på et møde, og at forældrene her må antages at have haft mulighed for at komme med bemærkninger. Der foreligger ikke bemærkninger fra forældrene i alle sagerne.

I et enkelt tilfælde, der vedrører en vordende mor, har kommunen forsøgt at gennemgå undersøgelsen med moderen, men det har ikke været muligt, da moderens fødselsforløb igangsættes før tid.

I en enkelt sag har der været tale om en ikke-dansktalende forælder, og i det tilfælde er der anvendt tolk ved udarbejdelse af forældrekompetenceundersøgelsen, *jf. tabel 1.22*.

Tabel 0.22 Er der anvendt tolk ved udarbejdelse af undersøgelsen?

	Antal	Procent
Ja	1	10
Nej	0	0
Ikke relevant	9	90
I alt	10	100